medkulturno sobivanje

Kako lahko prispevamo k uspešni socialni vključenosti dijakov in občutku pripadanja?

mag. Mateja Štirn
ISA institut

Projekt “Izzivi medkulturnega sobivanja”

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Zakaj socialna vključenost?

Ker je eden ključnih dejavnikov za psihosocialno dobrobit otrok priseljencev v novem okolju, njihovo učno uspešnost in v nadaljevanju uspešnost na trgu dela.

Socialna vključenost

je z vidika populacije mladih proces posameznikove samorealizacije v družbi, sprejemanje in pripoznanje njegovega oz. njenega potenciala s strani socialnih institucij, vključenost in povezanost v mreži družbenih odnosov v skupnosti, ki se razvije skozi šolanje, zaposlovanje, prostovoljno delo ali preko drugih oblik participacije in sodelovanja.

(Kovacheva, 2017)

Ključen dejavnik za razvoj relacijskega vidika socialne vključenosti (vpetosti v socialne odnose) je **občutek pripadanja**.

Pripadati in imeti podporne medosebne odnose sta med temeljnimi človekovimi potrebami.

Občutek pripadanja

Ko imajo učenci in dijaki občutek, da **so del šole**, čutijo **pripadnost šoli**, v šoli **se počutijo dobro**, so zadovoljni; imajo občutek, da **je učiteljem mar** za učence in dijake in **jih obravnavajo pravično**; imajo **izkušnjo dobrega sodelovanja z učitelji in drugimi učenci** oz. dijaki in **se v šoli počutijo varno** *(Libbey, 2007, p. 52).*

Potreba po pripadanju je še posebej pomembna v zgodnjem mladostništvu, ko so v ospredju mladostnikovo raziskovanje različnih vidikov osebne identitete ločeno od družine ter obračanje in navezovanje na referenčno skupino vrstnikov *(Bernt, 1982).*

Table 1
The Psychological Sense of School Membership (PSSM) Scale

1. I feel like a real part of (name of school).
2. People here notice when I'm good at something.
3. It is hard for people like me to be accepted here. (*reversed*)
4. Other students in this school take my opinions seriously.
5. Most teachers at (name of school) are interested in me.
6. Sometimes I feel as if I don't belong here. (*reversed*)
7. There's at least one teacher or other adult in this school I can talk to if I have a problem.
8. People at this school are friendly to me.
9. Teachers here are not interested in people like me. (*reversed*)
10. I am included in lots of activities at (name of school).
11. I am treated with as much respect as other students.
12. I feel very different from most other students here. (*reversed*)
13. I can really be myself at this school.
14. The teachers here respect me.
15. People here know I can do good work.
16. I wish I were in a different school. (*reversed*)
17. I feel proud of belonging to (name of school).
18. Other students here like me the way I am.

Psihološki občutek pripadanja šoli

(Goodenow, 1993)

Večji občutek pripadanja je bil bistveno povezan z višjo (samo-ocenjeno) motivacijo za šolsko delo …

Rezultati raziskav kažejo …

Pri dijakih naj bi bil večji občutek pripadanja povezan z **višjo motivacijo za akademsko delo**, nižjo stopnjo osipa, boljšim socialno-čustvenim delovanjem in višjim povprečjem ocen *(Pittman in Richmond, 2007).*

Večji občutek pripadanja je povezan z **višjo učno uspešnostjo** otroka ter drugimi dejavniki, kot so **samo-vrednotenje, zaupanje vase, telesno in duševno zdravje, zadovoljstvo z življenjem** *(CDC, 2009; Osterman, 2000)*.

Rezultati raziskav kažejo …

Posledice nezadovoljene potrebe po pripadanju so socialna izoliranost, odtujenost, osamljenost, depresivnost in vrsta drugih stisk in težav, stanj *(Baumeister in Leary, 1995; Allen in Bowles, 2011)*.

Socialna izključenost in pomanjkanje občutka pripadanja negativno vplivata ne samo na subjektivno (dobro) počutje, temveč tudi na akademske dosežke, samoregulacijo *(Ricard, 2011),* duševno in telesno zdravje *(Allen in Bowles, 2011).*

Na kratko o rezultatih evalvacije …

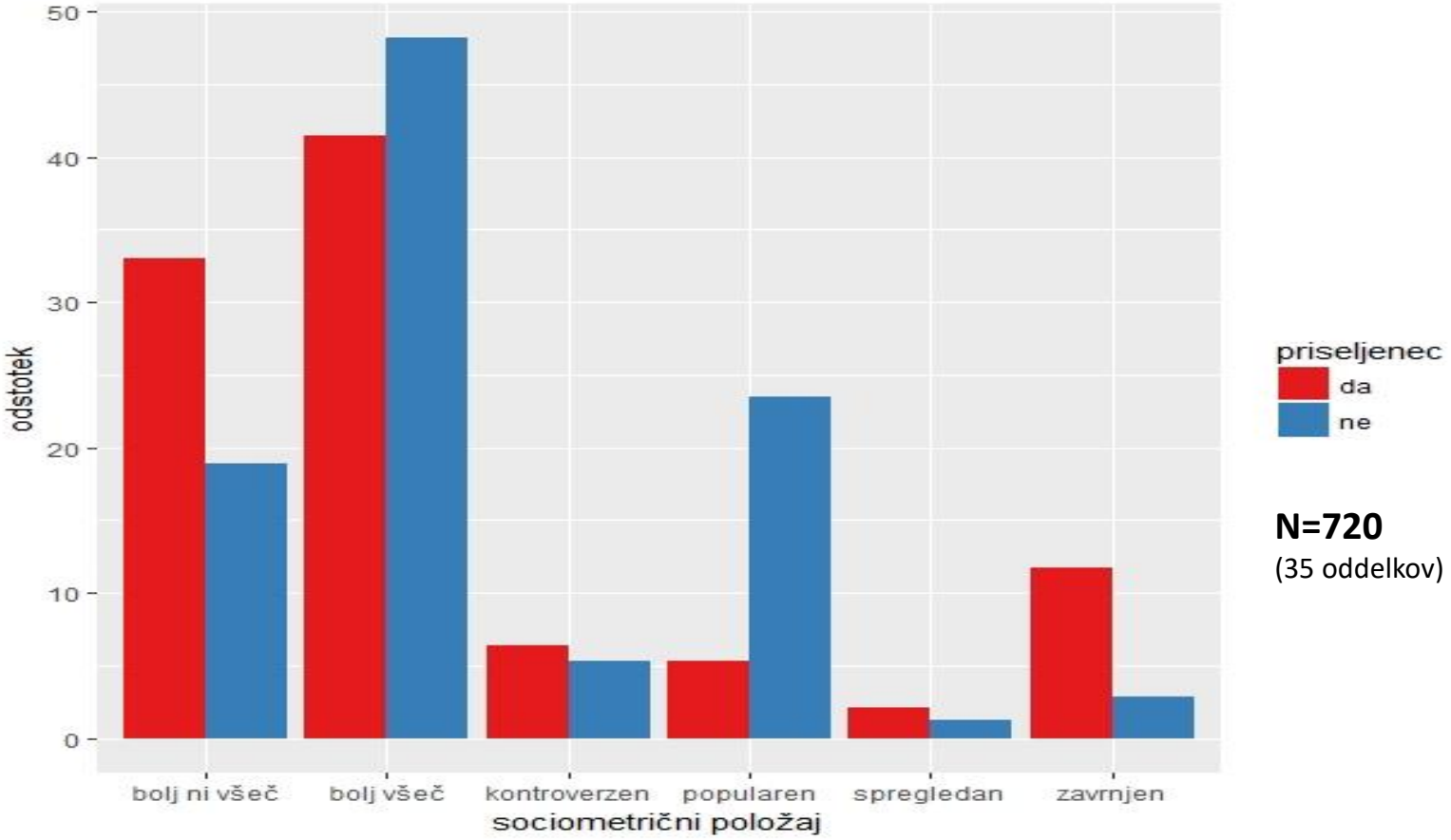

Slika 1: *Odstotek priseljenih in nepriseljenih otrok s posameznimi sociometričnimi položaji.*

Odstotek popularnih otrok v skupini nepriseljenih otrok (24 %) je veliko višji kot v skupini priseljenih otrok (5 %).

V skupini priseljenih otrok pa je višji odstotek otrok, ki drugim bolj niso všeč, kot so jim všeč (33 %; v skupini nepriseljenih: 19 %) in odstotek zavrnjenih (priseljeni otroci: 12 %, nepriseljeni otroci: 3 %).

Počutje otrok z različnimi sociometričnimi položaji v razredni skupnosti

- **Večina učencev in dijakov se v razredu/oddelku počuti dobro in sprejeto.** Ne smemo pa spregledati deleža otrok, ki se v razredu/oddelku nikoli, redko *(dobro: 5%; sprejeto: 6%)* ali le včasih *(dobro: 15%; sprejeto: 12%)* počutijo dobro in sprejeto.
- Priseljeni otroci so v primerjavi z nepriseljenimi otroki poročali o statistično značilno ($p < 0,05$) **nižjem občutku pripadanja v razredu.**
- Priseljeni otroci so v primerjavi s svojimi vrstniki (nepriseljenci) statistično značilno bolj pogosto poročali o tem, da **si v razredu/oddelku učenci/dijaki med seboj pomagajo.**

Povezanost deleža otrok priseljencev z neugodnim sociometričnim statusom v skupini s stališči otrok do medkulturnosti in raznolikosti v šoli in lokalnem okolju

Večji delež učencev in dijakov priseljencev ima neugoden sociometrični položaj v tistih oddelkih, kjer imajo učenci in dijaki na splošno manjše zanimanje za druge kulture, zaznavajo manj pomoči in sprejemanja pri učiteljih, so manj odprti za sprejemanje novih sošolcev, izražajo manj osebne pomoči sošolcem in spoštljivosti ter več zavračanja drugačnosti.

Povprečna stališča otrok do medkulturnosti in raznolikosti ter naravnanost v razredih/oddelkih vplivata na to, kakšen sociometrični položaj v razredu imajo učenci in dijaki priseljenci.

Dejavniki, ki spodbujajo otrokov in mladostnikov občutek pripadanja v šolskem okolju

1. zaznana podpora odraslih,
2. pripadanje pozitivni/podporni skupini vrstnikov,
3. motivacija, zavzetost za izobraževanje/delo v šoli,
4. pozitivno šolsko okolje (fizično in psihosocialno, s povezanimi razrednimi skupnostmi) *(CDC, 2009)*.

Varovalni dejavniki otrok in mladostnikov so tudi:

- izkušnje varne navezanosti in pripadanja,
- izkušnje socialne vključenosti v drugih okoljih (npr. v matični državi, če se je otrok preselil v drugo državo),
- otrokova osebna prožnost,
- možnosti za uveljavljanje in pozitivne potrditve na različnih področjih v šolskem okolju in izven njega,
- podporni odnosi v družini in socialna vključenost družine.

Pridobimo VSI☺

Izkušnje sprejetosti in uspešnosti otrok v sodelovanju z vrstniki učinkujejo na vse člane šolske skupnosti kot »motivacijski dejavnik pri ustvarjanju bogatejših socialnih odnosov«.

(Kolenc in N. Lebarič, 2007, str. 98)

Viharimo možgane in izmenjajmo izkušnje, ideje

Vsaka skupina razmisli o sklopu vprašanj in predstavi odgovore v obliki plakata.

(10 minut)

Kratka refleksija

(10 minut)

Odgovore drugih skupin si lahko ogledate danes med odmori ali kasneje v e-verziji.

Viharimo možgane in izmenjajmo izkušnje, ideje

1. Kako v šoli **na novo sprejmete dijaka priseljenca in njegovo družino?** Kako mu/jim pomagate v procesu socialnega vključevanja in za razvoj/krepitev občutka pripadanja?
2. Katere so konkretne aktivnosti, načini, s katerimi lahko prispevate k temu, da bodo imeli dijaki v šoli izkušnjo oz. bodo **zaznali podporo odraslih?**
3. Katere so konkretne aktivnosti, načini, s katerimi lahko v šoli prispevate k temu, da bodo imeli dijaki občutek/izkušnjo **pripadanja pozitivni/podporni skupini vrstnikov?**
4. Katere so konkretne aktivnosti, načini, s katerimi lahko v šoli **zagotovite, ustvarjate pozitivno, spodbudno okolje (fizično in psihosocialno)?**
5. Katere so konkretne aktivnosti, načini, s katerimi lahko **krepite motivacijo, zavzetost dijakov za izobraževanje/delo v šoli?**

Hvala za vašo pozornost.

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezivne politike v obdobju 2014-2020.

Viri in literatura

Allen, A. K., Bowles, K. (2012). Belonging as a Guiding Principle in the Education of Adolescents. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 12, 108–119.

Baumeister, R. F., Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin, 117*, 497–529

Centers for Disease Control and Prevention. (2009). *School connectedness: Strategies for increasing protective factors among youth*. Atlanta, GA: U.S. Department of Health and Human Services.

Libbey, H. P. (2007). *School connectedness: Influence above and beyond family connectedness.* United states: UMI.
Kolenc, J., Lebarič, N. (2007). K inkluzivni obravnavi otrok s posebnimi potrebami. *Šolsko Polje*, *XVIII*(3/4), 95–108.

Kovacheva, S. (2017). EU-CoE youth partnership policy sheet. Social Inclusion. Youth Partnership, https://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/1668219/Social+inclusion+by+Siyka+Kovacheva/651cf755-ca79-486d-9648-5ae89542650b (zadnji dostop 12. 8. 2018).

Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research, 70*, 323–367.

Ricard, N. (2011). *Effects of Social Exclusion and Inclusion on Basic Needs Satisfaction, Self-Determined Motivation, the Orientations of Interpersonal Relationships, and Behavioural Self-Regulation. Thesis.* Ottawa: School of Psychology Faculty of Social Sciences University of Ottawa.